

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Finländska socialarbetares uppfattningar om sin arbetssituation och sina klienter

Helena Blomberg-Kroll

PRAXISSEMINARIUM

10.10.2013

Välbefinnande i arbetslivet= arbetshälsa=työhyvinvointi

- De komplexa och varierande definitionerna av arbetshälsa (Gassne 2008).
- Arbetshälsa/välbefinnande= närmast ett paraplybegrepp som består av olika dimensioner (trygghet, arbetsklimat, socialt stöd, belastning, etc).
- Långvarig arbetsohälsa – stress – burn-out - arbetsoförmåga

Yttre och inre faktorer som påverkar välbefinnade i arbetslivet

- **Yttre faktorer:** strukturer, lön, uppskattning, ramvillkor
- **Den omedelbara arbetsgemenskapen:** kolleger, den närmaste förmannen, arbetsklimat, ledarskapspraxis, öppenhet i informationsgången
- **Inre faktorer:** relaterade till arbetet eller arbetstagaren (autonomi, kompetens, egna copingstrategier och mekanismer) (Yliruka & Karvinen-Niinikoski 2009, 145)

Socialarbetets kontext

- **Kraven och utmaningarna:** den ekonomiska krisen/kriserna, reformerna, förnyelserna, utvecklingsprojekten, privatiseringstendenserna, klienternas sociala och ekonomiska svårigheter, marginaliserings- och utslagningsprocesser, osäkerhet och rädslor, ensamhets- och otrygghetskänslor, depressioner och utmattningar, rådlöshet och oförutsägbara förändringar och utmaningar.
- Arbetskraftsbrist, bristande utbildningsvolym, lönepolitik, organisatorisk förvirring, ökat klientantal, stor omsättning bland arbetstagarna, negativ mediebild, komplexa sociala problem, krävande klienter, rädsla för våld och andra säkerhetsproblem, brister i ledarskap och personalutveckling, rutinmässiga arbetsuppgifter samt ett arbete som determineras administrativt av informationstekniker (Yliruka ym. 2009, 14; Yliruka 2009, 142)
- Samtidigt som det sociala arbetets attraktionskraft ökar.

Hur ter sig då finländska socialarbetares
arbetshälsa?

Nordisk enkätstudie bland socialarbetare

- Enkätundersökning i Danmark, Finland, Norge, Sverige 2007-8 (N=5554)
- Italien 2013 (N=2718) => N=8272
- + Finländsk "byråkratundersökning" 2011-2012 (socialarbetare, diakoner, fpa-förmånshandläggare, TE-centralens personal, personal vid de privata arbetslöshetsförsäkringskassorna).

- Tematiskt relativt omfattande; fyra olika delar
 - - arbetshälsa
 - - uppfattningar om fattiga och arbetslösa (jämf. befolkningsdata)
 - - det sociala arbetets kännetecken
 - - hur det sociala arbetet borde utvecklas

Arbetshälsa, fi. työhyvinvointi

Resultaten publ. i Saarinen, Blomberg, Kroll: Liikaa vaadittu?
Sosaalityöntekijöiden kokemukset työnsä kuormittavuudesta ja
ristiriitaisuudesta Pohjoismaissa, Yhteiskuntapolitiikka 77 (2012):4

Frågeställningar:

- Hur vanligt är det med arbetshälsoproblem bland nordiska socialarbetare? Är de nordiska länderna på lika nivå vad gäller arbetshälsan hos socialarbetare?
- Vilka faktorer påverkar arbetshälsan?
 - Det sociala arbetets organisation (i stort lika i nordiska länderna – finns det m.a.o. en nordisk 'arbetshälsomodell'?)
 - Den nationella ekonomiska och sociala situationen (t.ex resurseringen av socialarbetet och förekomsten av sociala problem ss. arbetslöshet)
 - Olika faktorer på individnivå: utbildning, arbetserfarenhet, arbetsuppgifter, förmansställning, anst.sektor (offentlig-privat)

Välbefinnande i arbetslivet: ett komparativt perspektiv

Få professionsstudier varit komparativa. Komparationer kan dock bidra till att positionera arbetssituationen i ett land.

Fokus i vår studie =arbetsbelastning och rollkonflikter bland socialarbetare i de nordiska länderna.

Stora likheter i det sociala arbetets målsättningar och organisering.

Å andra sidan (relativa) olikheter i den ekonomisk-sociala situationen i de nordiska länderna.

I vilken utsträckning påverkar den ekonomisk-sociala situationen i ett samhälle (land) socialarbetares välbefinnande i arbetslivet?

Tidigare, främst icke-nordiska, nationella studier indikerat att ju oftare socialarbetare är tvungna att göra kompromisser mellan yrkes-etiska principer och ekonomiska randvillkor desto lägre välbefinnande i arbetslivet.

Arbetshälsa

Två dimensioner, tre frågor i vardera:

- **Arbetsbelastning**

- Ajoittain työssäni on kohtuuton kiire,
- Ajanpuute pakottaa tekemään huonompaa työtä kuin haluaisin
- Minulla on niin paljon työtehtäviä, että se vaikeuttaa mahdollisuuksiani työskennellä tehokkaasti

- **Rollkonflikter**

- On vaikeaa ottaa huomioon samanaikaisesti eri henkilöiden vaatimuksia työpaikallani,
- Ristiriitaiset ohjeet ja vaatimukset vaikeuttavat työtäni
- Minulle esimerkiksi viranomaisten ja asiakkaiden taholta asetetut ristiriitaiset vaatimukset vaikeuttavat työtäni

- På basis av teorier om arbetshälsa och tidigare empirisk kunskap sammanslogs frågorna till var sitt mått (en summavariabel per dimension), efter att ha testat
 - a) att frågorna i ett mått verkar varar ett mått på en dimension (alltså inte mäter helt orelaterade saker)(variansen testad med principalkomponentanalys, PCA , reliabilitetstest Cronbach alfa =.88 resp. 0,74)
 - b) att de två måtten verkligen är två dimensioner (och inte en och samma) Genom korrelationsanalys (korr. mellan summavariablerna 0,539**)

Arbetsvälbefinnande Andel belastade socialarbetare %

	Suomi	Norja	Ruotsi	Tanska	Kaikki
Sos.tt. Koulutus	61	34	37	42	43
Ei sos.tt. Koulutusta	64	32	31	33	40
<i>Työkokemus</i>					
Enintään 4 vuotta	70	43	40	56	48
5-9 vuotta	64	32	41	46	45
10-19 vuotta	58	33	36	36	40
20 vuotta tai enemmän	60	28	30	37	39

Välbefinnande i arbetslivet

	Suomi	Norja	Ruotsi	Tanska	Kaikki
<i>Työtehtävä</i>					
Lapsi, nuoriso- ja perhepalvelut	70	36	41	53	49
Toimeentulotuki	69	51	47	42	54
Päihdetyö	61	39	38	26	42
Vanhusten palvelut	54	22	32	8	40
Vammaisten palvelut	58	26	33	48	38
Työllistäminen/kotouttaminen	60	39	24	45	38
Koulu	61	22	28	23	38
Terveysten- ja sairaanhoito	45	25	24	21	32
Hallinto, suunnittelu, kehittäminen, tutkimus	67	46	34	31	44
Muu	50	24	37	28	36

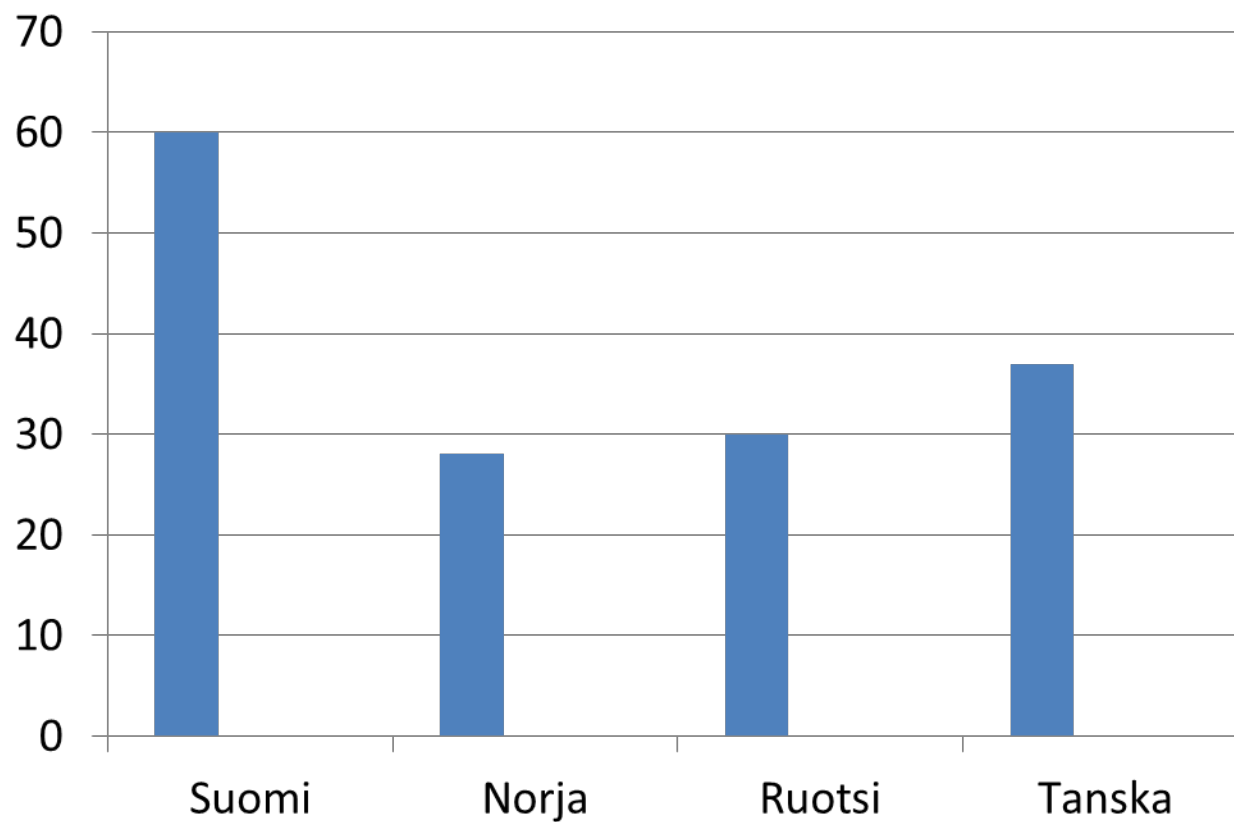
Välbefinnande i arbetslivet

	Suomi	Norja	Ruotsi	Tanska	Kaikki
<i>Työskentelysektori</i>					
Julkinen	63	34	37	44	44
Yksityinen	42	22	24	32	29
<i>Esimiesasema</i>					
Ei	60	31	35	44	41
Kyllä	68	40	42	33	47
<i>Kaikki</i>	61	33	36	42	42

Arbetshälsa

Belastade nordiska socialarbetare (%).

Arbetsbelastningens samband med olika bakgrundsfaktorer, regressionsanalys.

	Vakioidut kaikki	Vakioidut Suomi	Vakioidut Muut Pohjoismaat
Sukupuoli			
Mies	.786**	.629*	.823*
Nainen	1.00	1.00	1.00
Sosiaalityöntko ulutus			
Kyllä	1.069	-	1.267**
Ei	1.00	-	1.00
Työkokemus			
Alle 5-vuotta	1.603***	1.445	1.640***
5-9	1.408***	1.100	1.489***
10-19	1.171***	.907	1.252*
+20 vuotta	1.00	1.00	1.00
Päätyö			
Jokin muu			
Toim.tulotuki	.611***	.647**	.591***
	1.00	1.00	1.00
Päätyö			
Jokin muu			
Lastensuojel	.571***	.457***	.620***
	1.00	1.00	1.00
Julkinen			
Yksityinen	1.943***	2.298***	1.777***
	1.00	1.00	1.00
Johtotehtävissä			
Ei	-	-	-
Kyllä	658***	613**	683**
	1.00	1.00	1.00
Maa			
Suomi			
Norja	2.180***		
Ruotsi	.634**		
Tanska	.764**		
	1.00		

Tolkning?

- Varför avvikande nivåer Finland?
- Allmänna ekonomiska villkor? Klientmängd?
- Fördjupade sociala problem och allt dystrare framtidsutsikter?
- Kronisk socialarbetarbrist?
- Arbetsplatsklimat/kulturella faktorer?

Samma mekanismer/faktorer (arbetserfarenhet/ålder, arbetsuppgifter, kön) som påverkar sannolikheten för dålig arbetshälsa inom de olika länderna

Vem orkar? Faktorer på individnivå

- Betydelsen av arbetserfarenhet är stor.
- Utbildningens betydelse varierar.
- Många studier tyder dock på att utbildning är i samband med arbetstillfredsställelse eftersom utbildning stärker yrkesidentiteten (svag yrkesidentitet är i samband med arbetsohälsa) (Agresta 2006). Fort- och vidareutbildning kan leda till större eller mindre arbetstillfredsställelse (t.ex. Lazar & Guttmann 2003).
- Könsskillnader beträffande arbetshälsan. Tidigare studier kommit till varierande resultat (t.ex. Maslach & Jackson 1981, 111). Vår egen studie: kvinnor något mera belastade.
- Arbetsuppgifter differentierar arbetshälsan inom länderna. Barnskydd, utkomststöd vs hälso- och sjukvård. Förmän vs. andra.

Sosiaalityöntekijöiden kuormitus on hälyttävää

Muissa Pohjoismaissa työntekijät tuntevat ristiriitaa vähemmän kuin Suomessa.

[Jorma Erkkilä](#)

[Helsingin Sanomat](#)

Juhani Niiranen HS

Suomalais-ten sosiaali-työn-tekijöiden tuntema kuormitus työssä on hälyttävän suuri, sanoo tutkija-tohtori [Arttu Saa-ri-nen](#). Sosiaali-työn-tekijöitä painaa kii-reen li-sä-ksi työn ris-ti-rii-tai-suus.

Ris-ti-rii-ta joh-tuu usein sii-tä, et-tä työn-tekijät tun-te-vat ole-van-sa yh-tääl-tä asiak-kai-den aut-ta-jia ja asian-aja-jia jär-jes-tel-mää vas-taan ja toi-saal-ta yh-teis-kun-ta-nor-me-ja yl-lä-pi-tä-viä kont-rol-loi-jia.

"E-ri-tyi-ses-ti las-ten-suo-je-lus-sa ti-lan-ne on hy-vin jän-nit-tei-nen, kun pi-tää ot-taa huo-mioon lap-sen etu ja toi-saal-ta van-hem-pien ase-ma. Li-sä-ksi yh-teis-kun-nan kont-rol-li tuo oman pai-neen-sa", Saa-ri-nen sa-noo.Hän on tut-ki-nut poh-jois-mais-ten so-siaali-työn-tekijöiden ko-ke-muk-sia yh-des-sä [He-le-na Blom-ber-gin](#) ja [Chris-tian Krol-lin](#) kans-sa.

Tut-ki-mus pe-rus-tuu yli 5 000 vas-taa-jan ai-neis-toon. Hank-keen yh-des-tä osas-ta teh-ty ar-tik-ke-li jul-kais-taan tä-nään per-jan-tai-na Yh-teis-kun-ta-po-li-tiik-ka-leh-des-sä. Suo-mi poik-keaa sel-väs-ti muis-ta Poh-jois-mais-ta. Suo-mes-sa so-siaali-työn-tekijöinä toi-mi-vis-ta nai-sis-ta 62,5 pro-sent-tia ja mie-his-tä puo-let tun-si pal-jon kuor-mi-tus-ta työs-sään. Muis-sa Poh-jois-mais-sa run-saas-ti kuor-mit-tu-nei-ta oli al-le 40 pro-sent-tia. Tans-ka-lai-sis-ta nais-työn-tekijöis-tä to-sin 43,8 pro-sent-tia tun-si suur-ta kuor-mi-tus-ta.

Suo-men ti-lan-teel-le on Saa-ri-sen mie-les-tä usei-ta se-li-tyk-siä. So-siaali-työ-tä teh-dään tääl-lä pie-nem-min voi-ma-va-roin kuin muis-sa Poh-jois-mais-sa. Mo-nien kun-tien ta-lou-del-li-nen ti-lan-ne on hei-koh-ko ja re-surs-seis-ta on jat-ku-va pu-la. Epä-pä-te-vät työn-tekijät te-ke-vät si-jai-suuk-sia ja li-sää-vät sa-mal-la pä-te-vien kuor-mi-tus-ta, kos-ka nä-mä jou-tu-vat ot-ta-maan enem-män vas-tuu-ta.

Saa-ri-sen mu-kaan 1990-lu-vun la-man vah-vis-ta-ma aa-te-il-mas-to joh-ti sääs-töa-jat-te-luun, jo-ka jäi voi-maan mo-nes-sa kun-nas-sa.

Joh-ta-va so-siaa-li-työn-te-ki-jä [Pet-ri Pei-to-la](#) Hel-sin-gin so-siaa-li-vi-ras-tos-ta vah-vis-taa tut-ki-joi-den nä-ke-myk-sen työn kuor-mit-ta-vuu-des-ta. "O-lem-me jat-ku-vas-ti te-ke-mi-sis-sä vaa-ti-vien asioi-den kans-sa. Asiat ovat mo-ni-mut-kais-tu-neet ko-ko ajan, ja asiak-kai-den ti-lan-teet ovat pirs-ta-loi-tu-neet."

"Ta-lou-del-li-set re-surs-sit ovat yleen-sä liian pie-net ja myös ajan-puu-te vai-vaa. Asiak-kai-den on-gel-miin ei eh-di pa-neu-tua niin pe-rus-teel-li-ses-ti kuin ha-luai-si."

Hel-sin-gis-sä toi-meen-tu-lo-tu-ki-asioi-ta kä-sit-te-le-vil-lä so-siaa-li-työn-te-ki-jöil-lä on kul-la-kin noin sa-ta asia-kas-ta.

"Hel-sin-gis-sä on tiet-ty-jä eri-tyis-piir-tei-tä, joi-ta ei ole kai-kis-sa Suo-men kun-nis-sa. Nii-tä ovat esi-mer-kik-si maa-han-muut-to ja sii-hen liit-ty-vät ky-sy-myk-set ja asun-not-to-muus, jo-ka on li-sään-ty-nyt."

"So-siaa-li-työ on vaa-ti-vim-pia asia-kas-töi-tä. Se on hy-vin in-ten-sii-vis-tä. Asioi-ta ei voi siir-tää ajal-li-ses-ti ei-kä mui-den teh-tä-väk-si. Kou-lu-tus ja ko-ke-muk-sen tuo-ma-am-mat-ti-tai-to kui-ten-kin aut-ta-vat."

Klientuppfattningar

Suomen sosiaalitoimisto

Pohjoismaiden tylyin

390 kommenttia

Julkaistu 28.12.2010 05:45 (päivitetty 10:45)

Suomalaisten sosiaalityöntekijöiden asenteet köyhiä kohtaan ovat tutkimuksen mukaan Pohjoismaiden tylyimmät. He syyttävät köyhyydestä asiakkaita itseään monin verroin yleisemmin kuin muiden maiden sosiaalityöntekijät, ilmenee Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä julkaistusta tutkimuksesta.

Sen sijaan norjalaiset, ruotsalaiset ja tanskalaiset sosiaalityöntekijät eivät näe ihmisissä itsessään juuri lainkaan syytä vähävaraisuuteen.

HS - Pääkirjoitus - 4.1.2011 - 4209 merkkiä - 1. painos

Sosiaalityötäkin ohjaavat asenteet

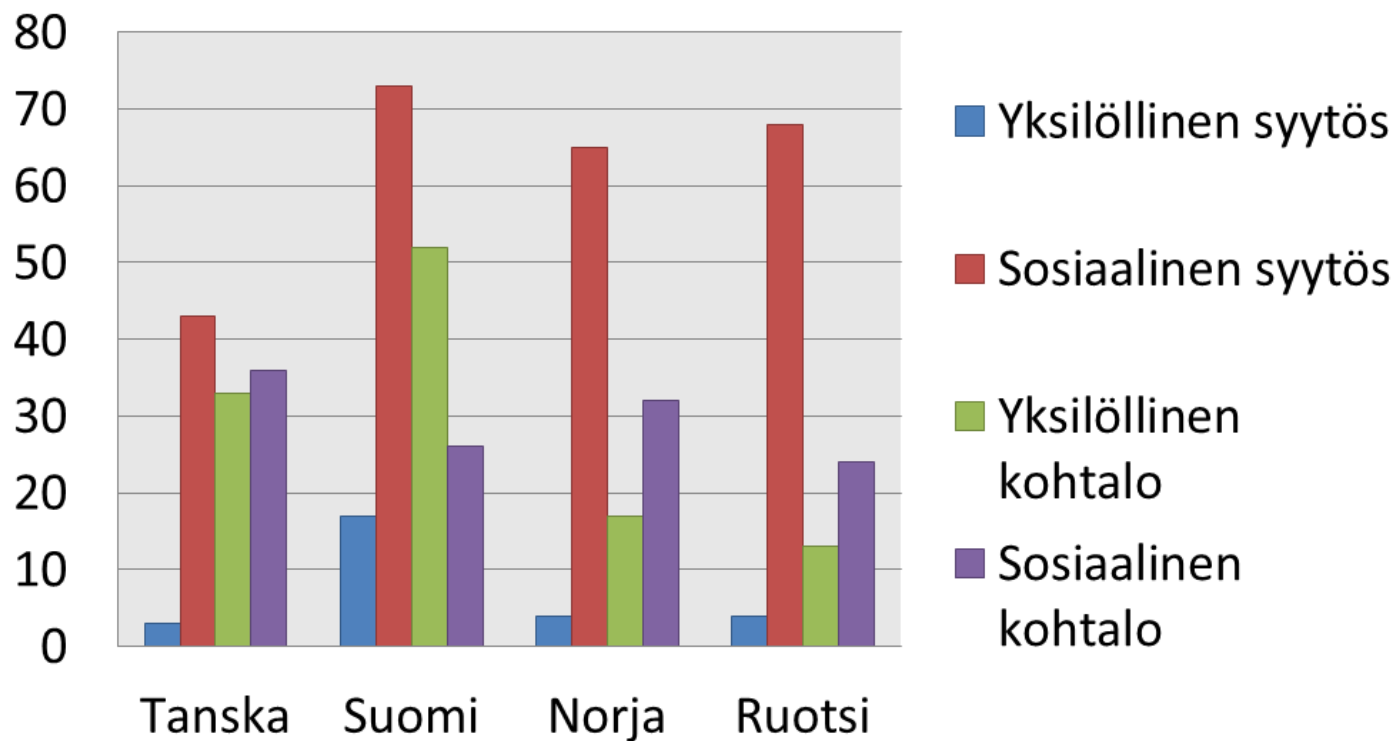
Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä (6/2010) julkaistu artikkeli antaa tukea väitteille, että toimeentulotukea hakevaa asiakasta nöyryytetään tai hänen ahdinkoonsa suhtaudutaan kylmäkiskoisesti. Artikkelissa kerrotaan, että suomalaiset sosiaalityöntekijät pitävät huomattavasti muita pohjoismaisia kollegoitaan useammin sosiaalituen hakijaa syyllisenä omiin vaikeuksiinsa.

Kaikissa Pohjoismaissa, myös Suomessa, sosiaalityöntekijät pitävät suurimpana syynä vähäosaisuuteen yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta. Köyhät nähdään uhreina, joita vahvemmat väestöryhmät syrjivät ja joiden asemaa valtio, hallitus ja muut poliittiset päättäjät eivät halua tai osaa parantaa.

Mutta kun Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa vain muutama prosentti sosiaalityöntekijöistä katsoo yksilölliset syyt merkittäväksi toimeentulovaikeuksien aiheuttajaksi, suomalaisista sosiaalityöntekijöistä jopa lähes viidennes pitää avun hakijoita laiskoina tai moraaliltaan arveluttavina. Vaikeuksiin joutumisen ajatellaan johtuvan suurimmaksi osaksi heistä itsestään.

Pohjoismaisten sosiaalityöntekijöiden köyhyyskäsitteet, %

Sambandet mellan negativa klientuppfattningar och stress/ arbetsohälsa?

- Bakgrund:
- Diskussioner om “Suomen sosiaalitoimisto Pohjoismaiden tylyin” SSKH:s samarbetsdelegation.
- Christina Maslachs teori om burn-out och dess olika dimensioner. Ett tecken på burn-out= depersonalization or dehumanization.
- Maslach och Pines (1977) *“The process of dehumanization is generally defined as one that produces a decreased awareness of the human attributes of others and a loss of humanity in interpersonal interactions. People stop perceiving others as having the same feelings, impulses, thoughts, and purposes in life as they have, and thus psychologically eliminate any human qualities that these others might share with them. This outcome is believed to be accomplished through the use of such psychological mechanisms as intellectualization, denial, withdrawal, and isolation of affect. As a result of this process, people are less likely to perceive and respond to the personal identity of other people, and are more likely to treat them as if they were not human beings”*.
- Emotionell distans till klienterna används som copingstrategi.

Job stress among social workers: Determinants and attitude effects in the Nordic countries (Blomberg, Kallio, Kroll & Saarinen, forthcoming)

- Tidigare studier påvisat samband mellan arbetstress och “klientdistansering”, avsaknad av empati. Fokus för vår studie; är stress i samband med direkt negativa klientuppfattningar mera generellt?
- M.a.o. finns det ett samband mellan ansträngd arbetshälsa och en syn på att klienterna ”har sig själva att skylla” för sina problem?
- Resultaten från vår studie visar att det finns ett *visst* samband mellan arbetsstress och negativa klientattityder (klienter är lata, fuskar, har förorsakat sina problem själv och borde därför få mindre stöd).

Frågor

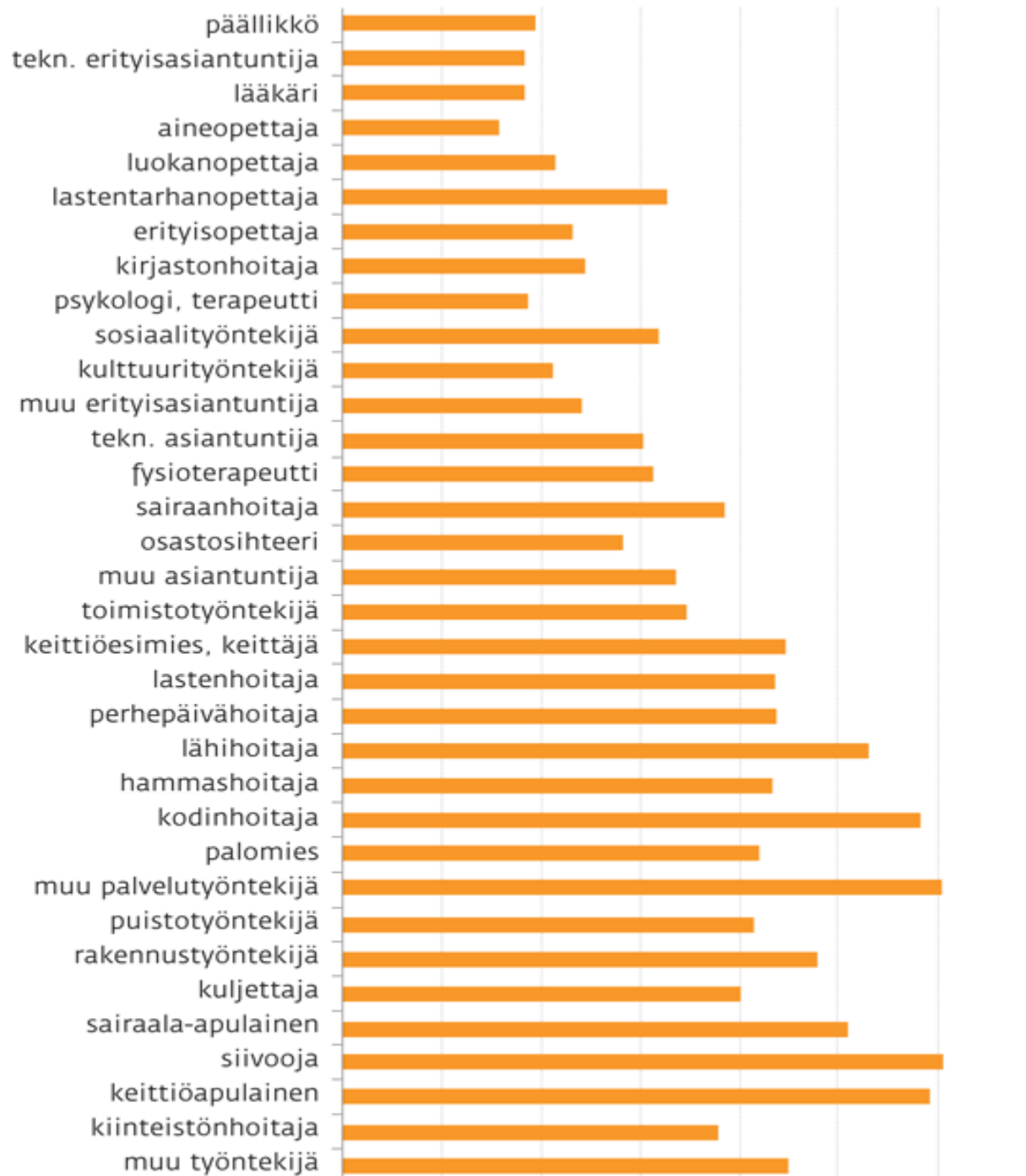
- 1) Vilka faktorer (inre och yttre) i ert arbete ökar på arbetsbelastningen ?
- 2) Vilka organisationsförändringar på er arbetsplats har lett till försämringar på er arbetsplats?
Vilka organisationsförändringar har lett till förbättrad arbetshälsa? Vilken typ av organisationsförändringar borde göras för att arbetshälsan skulle förbättras?
- 3) Hur påverkar andra yrkesgruppers verksamhet er arbetshälsa?
- 4) Hur kan man med ledarskap förbättra eller försämma arbetshälsan ?
- 5) Vilka förklaringar finns det enligt er till att så många socialarbetare aktivt byter arbetsplats?
Vilka förklaringar finns det till att man s.a.s. stannar på samma arbetsplats?

Till sist

- Oroväckande trender inom det sociala området, speciellt inom socialt arbete: försämringar i arbetsförhållanden, påverkansmöjligheter, hur givande arbetet upplevs (Meltti & Kara 2009; Karvinen-Niinikoski et al. 2005)
- ”Trolösa änglar” och ”flykten från myndighetsutövning” ? (Dellgran 2011; Tham 2007)

- Stress är inte den enskilda arbetstagarens ”egen sak”. Stress inverkar på klientarbetets kvalitet.
- Svårigheterna att själv söka hjälp.

- Å andra sidan...

Å andra sidan..

- Arbetshälsan varierar mellan socialarbetare
- Ålder och arbetserfarenhet ökar välbefinnande på jobbet
- Inre faktorer som bidrar till arbetshälsan: att kunna hantera ambivalenser, att ha en realistisk syn på arbetet, känna och erkänna de egna gränserna, förmåga att särskilja mellan arbete och privatliv, humor, intuition och självförtroende och en genuin tro på arbetet är betydelsefullt (Meltti & Kara 2009, 32).
- Arbetsohälsa dock oftast i samband med yttre, inte inre, faktorer. [Hur jobba med komplexa, "elaka" frågor med alltför små resurser] Enskilda socialarbetare kan inte förväntas ta "ansvar för sin arbetssituation".
- Situationen är inte lika alarmerande i alla nordiska länder.

Och allra sist

- Mot alla välfärdsteorier: socialarbetares arbetstillfredsställelse (työtyytyväisyys) hög.